

Література:

1. Косович В. М. Нормативне закріплення принципів права як чинник досконалості нормативно-правових актів України. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*, 2013. № 7. С. 40-50.
2. Корнієнко А. А. Невідворотність як принцип юридичної відповідальності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2014. 20 с.
3. Максимюк, О. Д. Формальне обґрунтування принципу невідворотності юридичної відповідальності. *Держава і право*. 2012. С. 53-59.
4. Крилова І.І. Невідворотність відповідальності за порушення у сфері водопостачання та водовідведення, як принцип державної політики. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Випуск 11. 2019. С. 75-84.
5. Кононенко Ю.В. Засади адміністративної відповідальності за порушення права на справедливий судовий розгляд в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 3. С. 82-86. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_3_18
6. Миколенко О.М. Каральна функція адміністративно-деліктного права. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 71-77.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-40>

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ПОЛЩЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ: СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ

Савчук Роман Михайлович

*кандидат юридичних наук, доцент, директор
Івано-Франківський навчально-науковий юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Процес пошуку оптимальної моделі правоохоронної системи проходить безперервно у всіх країнах світу незалежно від обраної ними форми державного устрою, правління та політичного режиму. Однак, усі структурні елементи, що входять до правоохоронної системи сучасної демократичної держави, мають специфічні, у сукупності тільки їм властиві відмінні риси: а) є структурними елементами системи органів

виконавчої гілки влади держави; б) є відносно численними у системі правоохоронних органів держави та наділені правом примусу; в) є силовими гарантами існуючої державності та законності, охорони та захисту прав і свобод людини, оскільки вони наділені законодавством країни правом застосування зброї, спеціальних засобів та техніки при виконанні поставлених завдань; г) тільки вони відповідно до законодавства конкретної країни мають право на здійснення оперативнорозшукової та іншої діяльності на території держави з використанням встановлених на конфіденційній основі відносин співпраці з особами, які добровільно дали на це згоду; д) для співробітників, які проходять службу в цих правоохоронних органах (абсолютна їх більшість мають поліцейські, військові або інші спеціальні звання), встановлюється особливий порядок проходження служби та службових відносин, спеціально регламентований законодавством і відмінний від служби в інших органах держави [1, с. 10-11].

Варто наголосити на спільних рисах правоохоронних систем Європи, які виділяються науковцями: а) розгалуженість і різноманітність поліцейських систем, наявність поліцейських органів у різних міністерствах і відомствах, незалежність їх одна від одної; б) поділ поліцейських структур за джерелами фінансування на державні, муніципальні, приватні (фірм, концернів, синдикатів тощо) за умов тісної співпраці між ними; в) соціальна спрямованість роботи поліції, яка орієнтована, насамперед, на захист прав і свобод громадянина; г) високий професіоналізм поліції, який досягається не лише завдяки глибокій професійній підготовці у фахових поліцейських закладах освіти. Поліцейські у США, Великій Британії, Франції та інших країнах змушені навчатись протягом всієї служби, оскільки від цього залежать кар'єра, присвоєння офіційного чину, рівень оплати праці, пільги тощо; г) позапартійність у роботі поліції, що накладає певні обмеження на прояви політичних, партійних переконань, забезпечує неупередженість у службовій діяльності поліцейських, усвідомлення і переконання того, що поліція служить народові, державі, а не окремим партіям, кланам, групам; д) активна діяльність громадських добровільних об'єднань, спрямована на підтримку і допомогу поліції; е) відкритість, гласність, постійна апеляція до громадської думки при розв'язанні складних ситуацій, що виникають у правоохоронній практиці, забезпечують поліції довіру і підтримку населення [2, с. 144].

На думку західних дослідників, сучасна модель управління діяльністю поліції повною мірою корелюється з різними формами державного устрою: унітарною, федеративною і навіть конфедеративною [3, с. 620]. На сьогодні у світі сформувалися наступні три моделі поліцейської системи – це централізована, (або континентальна) модель

з домінуючою роллю міністерства внутрішніх справ, директивним стилем управління й жорсткою вертикаллю підпорядкування низових ланок центральним органам; децентралізована модель, для якої характерна особливість – відсутність єдиного загальнонаціонального органу, чисельність поліцейських сил загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів, переважне зосередження важелів управління поліцейськими силами в руках регіональних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, яка передбачає значну роль муніципальних органів влади в управлінні поліцією; комбінована (напів-централізована) модель, особливістю якої є: наявність загальнонаціонального органу (міністерства), відповідального за гарантування внутрішньої безпеки, координація діяльності розрізних поліцейських служб; співіснування державних поліцейських служб загальнонаціонального (федерального) та регіонального (рівня штату, землі), а також державної та муніципальної поліції з пріоритетністю розвитку державної поліції [4, с. 148]. Крім того, в найменуваннях право охоронних органів різних країн важко простежити системність, адже такі назви у багатьох випадках є історичними. Причому схожі назви – поліція, гвардія, жандармерія, констеблі, маршали, шерифи – в різних країнах можуть бути асоційовані з різними правоохоронними функціями.

Отже, існуючі поліцейські системи держави на підставі відмінностей у адміністративно-правовому статусі їх елементів (за цілями та завданнями діяльності; за правовими основами діяльності; з організаційних основ діяльності) можна чітко та безумовно класифікувати на три основні моделі: централізовану, децентралізовану (фрагментарну) та інтегровану (змішану).

Централізована модель поліцейської системи характеризується жорстким підпорядкуванням усіх сил забезпечення внутрішньої безпеки під прямим контролем національного керівництва. І саме тому вона використовується виключно в унітарних демократичних державах [1, с. 11]. Яскравими представниками цієї поліцейської системи виступають такі країни як Франція, Італія, Іспанія, Ірландія тощо.

Децентралізована (фрагментарна) модель поліцейської системи характерна для федеративних держав, де формуються та функціонують численні самостійні, незалежні поліцейські структури на регіональному та місцевому рівні, що лише координують свою діяльність із федеральними поліцейськими органами. Характерними представниками держав, які використовують децентралізовану (фрагментарну) модель поліцейської системи, є США, Канада, Австралія, а взірцем для створення та використання цього виду поліцейської системи є США.

Система правоохоронних органів США є однією з найскладніших у світі, оскільки у ній існують три основні законодавчі та

правоохоронні рівні юрисдикції – федеральний, штатний та місцевий. На кожному із цих рівнів функціонують різноманітні поліцейські структури для застосування та охорони відповідних законів. Вся діяльність правоохоронних структур у системі органів виконавчої влади США на федеральному рівні диверсифікована та здійснюється переважно силами міністерств внутрішньої безпеки, юстиції, оборони, фінансів, а також за допомогою Поштової служби США [1, с. 202].

Інтегрована (змішана) модель поліцейської системи держави характеризується поєднанням елементів централізованої та фрагментарної моделей. У ній зроблено спробу поєднати принципи централізації та децентралізації в управлінні різними елементами поліцейської системи країни. Іноді науковці Європи Західні дану модель поліцейської системи розглядають як помірковано децентралізовану систему, як комбіновану систему та систему компромісів [5, с. 7-9].

Дана поліцейська система забезпечення внутрішньої безпеки відповідає вимогам тих, хто боїться потенційного зловживання з боку жорстко централізованої та організованої виключно в національному масштабі поліцейської сили, але водночас бажає мати більш ефективну організацію, яка є дієвою та єдиного стандарту, на відміну від децентралізованої системи. У цій моделі системи забезпечення внутрішньої безпеки здійснюється місцевий контроль, який повинен відповідати єдиним національним стандартам.

До провідних демократичних країн, що представляють інтегровану (змішану) модель поліцейської системи держави відносяться Великобританія, ФРН, Австрія, Японія. Їхні національні поліцейські системи належать до однієї моделі, але до двох її відмінних видів: перший характерний для унітарних держав (Великобританія, Японія), другий – для федеративних (ФРН, Австрія).

Організаційна структура всіх елементів інтегрованої (змішаної) моделі поліцейської системи відповідає державному устрою та адміністративному поділу відповідних країн, незалежно від обраного ними виду моделі як на національному, так і на регіональному рівнях. При цьому в усіх країнах чітко впроваджується принцип галузевої спеціалізації поліцейських служб, але з урахуванням національної специфіки.

Отже, аналіз сутності сформованих поліцейських систем у світі вказує на те, що: 1) дані системи формувалися на основі державної інфраструктури та правової системи зарубіжних країн, що робить їх суто індивідуальними; 2) вносячи зміни до організаційної структури елементів поліцейської системи в конкретній країні, її політичне керівництво завжди виходить із прагнення підвищити ефективність їхньої діяльності щодо забезпечення громадської безпеки та підтримання громадського порядку у державі.

Література:

1. Асямов С. В., Миразов Д. М., Таджиев А. А., Якубов А. С. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров: Учебное пособие. Т.: Издательство «Fan va texnologiya», Академия МВД Республики Узбекистан. 2010. 452 с.

2. Малишев К.В., Хробуст О.О. Особливості правоохоронної діяльності в зарубіжних країнах. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 31 (70) № 5 2020. С. 143-149.

3. The World Book encyclopedia. Chicago etc.: World Book, 1994. Vol. 15. P. 620-626.

4. Проневич О.С. Моделі управління поліцією: аналіз зарубіжного досвіду. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2009. № 1. С. 145-167.

5. Ahmad E., Brosio G. Introduction: fiscal federalism – a review of developments in the literature and policy. Handbook of Fiscal Federalism. Edward Elgar Cheltenham, UK Northampton, MA, USA, 2006. 585 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-41>

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» (РЕЄСТР. № 6504 ВІД 05.01.2022 РОКУ)

Циц Сергій Віталійович

*кандидат наук з державного управління,
начальник юридичного відділу виконавчого апарату
Хмельницька обласна рада
м. Хмельницький, Україна*

Пріоритетним напрямом у процесі децентралізації публічної влади є удосконалення принципів служби в органах місцевого самоврядування, процедур добору та проходження служби, соціальних гарантій та відповідальності службовців місцевого самоврядування, обмеження дискреційних повноважень посадових осіб, стимулювання кар'єрного зростання, деполітизації служби в органах місцевого самоврядування.

Зазначені пріоритетні напрями неможливо реалізувати без концептуального оновлення законодавства у сфері служби в органах місцевого самоврядування.